

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 16. Ex antedictis corollaria quædam,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

Et certe tale quid non esse de illius intentione, satis colligitur ex eo, quod ad consulendum timoratis conscientijs, & ad tollendas occasiones peccandi, duobus tantum casibus exceptis, talem communicationem indulsit. Si enim hanc in infamis casibus, nullo etiam urgente metu mortis, cōcesserit, quomodo censetur in duobus eandē tantā severitate prohibuisse, ut quantumcumque, nulla fidei, aut disciplinæ Ecclesiasticæ conseruandæ necessitas exigat, declinanda sit cum periculo vitæ, & cruciatuum corporis? Accedit quod nō sit existimanda pia mater Ecclesiæ intendere afflictionem dare afflictis. Hanc doctrinam alijs in eam citatis Couar. habet ad Cap. Alma mater, 1. par. §. 3. sub finem.

Tertia propositio est. Si quis metu mortis, aut cruciatuum corporis cum excommunicato communicauerit in peccato mortali, ut in furto, vel in fornicatione, ipsum peccare mortaliter, excommunicationemque minorem incurrere (arque iuxta antedicta num. 94. interdum maiorem) sicut peccat, & incurrit minorem excommunicationem communicando cum detrimento fidei, aut contemptu clauium Ecclesiæ. Secundum quam propositionem Angelus, Sylu. Nauarr. & Couar. locis cit. limitandum volunt Cap. Sacris, De ijs quæ vi metusve causa fiunt: dum definit excommunicationis labe contaminari communicantem cum excommunicato per metum; qui extenuat quidem culpam, sed eam non tollit; quādoquidem pro nullo metu debet quis peccatum mortale perpetrare. Limitandum, inquam, ut sensus eorum verborum sit, non quidem quemcumque, qui per metum, etiam in diuinis communicauerit cum excommunicato, pœnam iuris incurrere: sed eum qui ita communicauerit, ut communicatio sit in crimine, seu sit perpetratio actus de se illiciti; vel sit in præiudicium fidei Catholicæ, vel in contemptum disciplinæ Ecclesiasticæ.

Cæterum hæc hætenus dicta de metu excusante, intelligenda sunt de iusto, quem dicunt cadentem etiam in constantem virum: alius enim metus, communicantem cum excommunicato siue in diuinis, siue etiam in humanis, non excusat à censura, ut nec à peccato, quantumuis absit contemptus: et si negandum non est aliquantulum attenuare peccatum ipsum. Quis autem sit metus cadens in constantem virum, habes expositum in præced. libro quinto cap. 8.

130. Querere tandem potest aliquis, An præceptum quoque Superioris iubentis cōmunicationem cum excommunicato, excuset cōmunicantem? Cui respondendum est, præceptū quidem Episcopi non excusare. Nam ex quo ipse vti nō potest excommunicati cōmunione, iuxta Cap. Cum desideres, De sententia excommunicat. nec alijs. Id concedere, aut præcipere potest, iuxta regulam 54. iuris, ff. Nemo plus iuris ad alium trāsferre potest, quam ipse habeat: præceptum tamen Papæ excusare; quia ex quo Papa potest quæcumque; ratione ab excommunicatione absolueret, argumento Clementine finalis De sententia excommunicat. existimabitur potius absoluisse, quam præcipere illicitum.

CAP. XVI.

Ex antedictis corollaria quedam.

SVMMARIVM.

- 131 Cur excommunicatio dicatur pœna, quā nulla maior in Ecclesia.
- 132 Excommunicationem, pœnam esse non tantum externam, sed etiam internam, contra Lutherum.
- 133 Obiectio pro eodem Luthero cum responsione.
- 134 Quo sensu excommunicatus dicatur separatus ab Ecclesia, & Sathane traditus.
- 135 Potestatem diabolo datam per excommunicationem, non esse irrationabilem.
- 136 Per excommunicationem anima damno afficitur.
- 137 Dictam à Nauarro, non esse licitum audire Missam publici concubinary, rejicitur.

Valerij Par. III. Tom. 3.

138 Ea quibus ille se rueri posse videtur, rejiciuntur.

139 Moderatio cum qua accipi debet contrarium eius quod docet.

HX hætenus dictis de effectibus excommunicationis maioris, deque eorumdem impedimentis, nonnulla sequuntur paucis perstringenda, antequam de minore excommunicatione dicere aggrediamur.

131. PRIMVM EST. Cum tot per maiorem excommunicationem incurrantur incommoda, merito in Cap. Corripiantur, 24. quæst. 3. eam dici pœnam, quā nulla maior est in Ecclesia. De quo dicto videri potest Vgolinus tab. 2. cap. vltimo, §. 1. num. 8. & 9. ut & in præced. num. 6. & 7. de eo quod eadem excommunicatio dicitur, tum micro Episcopi, 16. quæst. 2. Cap. Visis, in fine, & Cap. Quoniam in plerisque, De officio Ordinarij: tum etiam mors, in Cap. Per venerabilem, prope finem, Qui filij sint legitimi. Merito quoque Concil. Trid. sess. 25. cap. 3. De reform. præcipere, excommunicationem quantumuis sit neruus Ecclesiasticæ disciplinæ, & ad continendos populos valde salutaris, sobrie exercendā esse: neque si aliter, quam ex cōmunicatione, delinquens coerceri possit, eam esse vsurpandam. Cui sententiæ cōgruenter Sotus in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 2. col. 7. damnat eos Prælatos, qui aut pro exiguo furto olerum, au fructuum, ex cōmunicationem decernunt: aut nihil nisi sub pœna excommunicationis præcipere norunt: aut etiā citationis schedulas subscriptas notarijs concedunt, in quibus ipsi quorum voluerint nomina inscribant: aut demum qui per excommunicationem cogunt aliquem soluere debita, qui postea ad id cōpelli in foro ciuili, aut aliā viā seculari. Quod postremum specialiter Concil. Trid. loco citato vetat. Vide in eandem sententiam alia apud Couarruiam ad Cap. Alma mater. 1. parte, §. 9. num. 1.

132. SECVDVM EST. Excommunicationem maiorem, non solum esse pœnam externam, ut perperam sensit Lutherus art. 23. eorum, qui à Leone decimo damnati sunt (quem cōfutant Dominicus Sotus in 4. dist. 22. quæst. 1. artic. 1. col. 3. & alter Sotus in Institut. Sacerdot. de ex cōmunicatione, lect. 2. & Couarruias ad Cap. Alma mater, in principio, num. 9.) sed etiam internam animæ, quam priuat adiuuentis cōmuniū precum Ecclesiæ, perceptionis Sacramentorum, & piorum colloquiorum. Quæ priuatio licet non tollat ab anima gratiam gratum facientem: quia id tantum fit per peccatum mortale, ex Concil. Trid. sess. 6. cap. 15. tollit tamen dispositiones ad eandem. Non enim dubium est per participationem Sacramentorum, & auditionem diuinorum officiorum, ac pia colloquia, sanctamque aliorum conuersationem, tales dispositiones nobis facile contingere. Et ita intelligendum est quod Sylu. Excommunicat. 3. nu. 1. vers. 4. inter excommunicationis effectus ponit, excludere à regno cœlorum; quod nimirum priuat adiuuentis quibus homo disponitur facilius ad gratiam gratum facientem, sic qua regnum cœlorum nequit haberi. Nec enim sensus esse potest is quem verba præferunt; quia cum excommunicatio maior non feratur nisi ob peccatum mortale, ex Cap. Nemo Episcopo-rum, 11. quæst. 3. in eo in quem fulminatur, inuenit effectum ipsum excludendi à regno cœlorum, tanquam necessario comitantem peccatum mortale.

133. Si quis obijciat pro Luthero, excommunicationem esse medicinam animæ, iuxta Cap. Cum medicinalis, De sententia excommunic. in 6. ideoque non debere obesse animæ, sed tantum prodesse. Respondendum est primo, sicut quæ purgant corpus, mederi dicuntur, etiam si multis damnis interea illud afficiant, si ipsum tandem sanitati restituant: sic etiam ex cōmunicatio mederi dicitur, quia damno afficit in eum finem, ut tandem pulsā cōtumaciā, vitæ spiritali quis restituitur. Respondendum est secundo, etiam si excommunicatio non sit medicinalis ex cōmunicato indurato, esse tamen reliquis membris Ecclesiæ; quia per eam cōsultur incolumitati totius reliquæ cōmunitatis, sicut cum membrum, ne vlcius eius serpat latius, præcinditur à toto corpore, ut incolumitati huius consulatur. Quæ vtraque; responsio attingitur in ante memorato Cap. Corripiantur.

134. TERTIVM EST. Licet excommunicatus non ita separatur ab Ecclesia, ut definat esse verum eius membrum, si

retineat fidem (quam ad hoc sufficere, vt quis sit Christianus, habetur ex Concil. Triden. sess. 6. Can. 28. De iustificacione) sicut nec quando pater filio propter aliquod scelus eius denegat necessaria ad sustentationem, is definit esse illius verus filius. Attamen quia separatur à participatione adiumentorum in quibus fideles muniuntur aduersus dæmonis incursionem, idco censetur traditus Sathanæ. Quem accipere maiorem potestatem in hominem per excommunicationem, quam per peccatum mortale, confirmat Couarr. ad Cap. Alma mater, in initio, nu. 6. & aperte colligitur ex cap. 5. prioris ad Corinth. vbi D. Paulus ait se iudicasse fornicarium tradere Sathanæ in interitum carnis. Dum enim illum, qui peccando se dæmoni mancipauerat (iuxta illud 2. Petri 2. A quo quis superatus est huius & seruus est) ait se tradere Sathanæ: in dubio indicat aliquam dæmonis potestatem maiorem quam per peccatum obtinuerat. Certe Panor. in Rubricam De senten. excommunicationis, n. 4. post glossam ad Cap. Audi, 1. quæst. 3. non dubitat dicere diabolum vti excommunicato, velut quodam pecore, perinde ac rusticus virturimento suo; atq; Angelum deputatum ad custodiam, in ipso minus operari, quam antea.

135. De qua potestate per excommunicationem data diabolo, D. Thom. in 4. dist. 18. qu. 2. art. 1. in explicatione 2. quæst. ad 3. duo notat consideranda. Alterum est, in primitiua Ecclesia, quando oportebat homines per signa ad fidem inuitare, sicut donum Spiritus sancti visibili signo manifestabatur; ita excommunicationem innotuisse per vexationem corporalem à diabolo. Alterum est, non esse inconueniens, vt q. desperatus non est, tradatur hosti: quia non traditur quasi damnandus, & afficiendus extremo supplicio, sed quasi corrigendus; non quod dæmon eam correctionem proposita habeat, sed quod homo ipsius incurfionibus vexatus, ad seipsum corrigendum adducatur. Sic D. Paul. loco cit. ait se tradidisse Sathanæ fornicarium, vt spiritus ipsius saluus fieret in die Domini. Et in prioris ad Timoth. cap. 1. se Alexandrum, & Hymenæum tradidisse Sathanæ, vt discederent non blasphemare. Sic vero Ecclesia excommunicando tradit Sathanæ, vt integrum ei sit quoties voluerit illum à tali potestate liberare.

Non sunt autem in hac re crudeles habendi Ecclesiastici Iudices; sicut nec pastor qui pecudæ morbidam, pecus suum infirmum, extra caulas constituit, aut Medicus qui vulnus latius serpens abscondit. De quo in Cap. Corripiantur, 24. quæstione 3. Ecce et illud quod congruenter Christi institutioni, & Apostolorum exemplo fit, dicere crudele, blasphemum quædam est. Adde quod imitatione diuinæ iustitiæ ad reuocandum peccatorem ad sanam mentem, Ecclesia vtatur excommunicatione, priuando illum, tum humana conuersatione, vt confundatur; iuxta illud 2. ad Thessal. 3. Non commisceamini cum illo, vt confundatur; tum etiam adiumentis spiritibus, vt sibi ipse relictus infirmitatem suam sentiat. Nam Deus peccatorem ad se reuocat interdum flagellis, & consensione, iuxta illud Psalm. 82. Imple facies eorum ignominia, & querent nomen tuum Domine interdum vero auxilij subtractione, quam expertus Dauid Psalm. 29. dixit; Auertisti faciem tuam, & factus sum cõtributus. Adde, quod Ecclesia vtatur tantum hac pœna in contumaces, quibus nihil profuit benignitas monitionum, vt bene declarat Vgolinus tab. 2. cap. 23. in initio num. 9.

136. QUARTVM EST. Merito à Couarr. ad Cap. Alma mater, in initio sub fine num. 8. glossam ad Cap. Quod quicumque, 24. quæstione 1. reprehendit in eo quod habet, excommunicationem nullum effectum habere quoad Deum, sed solum quoad Ecclesiam militantem, id est, non priuare bonis interioribus animæ, sed solum exterioribus. Nam ante habitum est priuare communibus Ecclesiæ precibus, & Sacramentorum vfu. Merito etiam à Soto in 4. dist. 22. quæstione 1. artic. 1. non procul ab initio, reprehendit Gabrielem in 4. dist. 18. quæstio. 2. art. 1. notab. 3. corol. 3. dicentem quod Ecclesia per sententiam excommunicat, neminem damnificet, sed solum ostendat hominem à seipso per suum peccatum damnificari. Traditum est enim excommunicatum esse multis in modis obnoxium, quibus peccator non subijcitur per delictum suum, prout bene ostendit Vgolinus De censuris tab. 2. cap. 9. §. 9.

137. QUINTVM EST. Non videri acquiescendum Nauar-

ro, in eo quod ait in Euchir. cap. 25. num. 80. illos qui audiunt Missam publici cõcubinarij, mortaliter peccare, nisi probabili ignorantia iuris illos excuset. Nam et si negari non potest talem prohibitionem aliquando factam esse in Ecclesia, vt constat ex Cap. Nullus, & Cap. Præter, distinctione 32. atque Cap. Vestra, & Cap. Quælitum est, De cohabitatione Clericorum, & mulierum, & quibusdam alijs: nec dubium est sententiam ipsius D. Thomam, & alios antiquiores Theologos fauere, nihilominus idem Nauarr. De pœnitentiâ, distinctione 6. cap. 1. §. Labor, num. 10. tangit post D. Anto. 2. par. tit. 9. cap. 10. §. 1. vers. Sextum, & Sylu. in verbo Missa 2. quæstio. 3. ac Adrian. in 4. tractatu de Eucharistia, in quæstione de ijs que impediunt Ministerium, ne sacrum ministerium possit perficere, vers. Quantum ad 3. per constitutionem Concilij Constantiensis (de qua dicitur in sequenti cap.) talia iura non retinens suam vim, aut certe sic temperata sunt, vt non ante obligent, quam denunciata, seu publicata sit excommunicatio eiusmodi fornicarij. Vnde consequens est, non peccare mortaliter eam qui Missam illius antequam denunciatus sit, audierit, quandoquidem memorata constitutio indulget timoratis conscientijs, vt nemo deinceps teneatur abstinere à communione alicuius in Sacramentorum administratione, vel receptione, aut alijs quibuscunq; diuinis, vel extra illa; prætextu cuiuscunq; sententiæ, aut censuræ Ecclesiasticæ; nisi ille fuerit nominatim denunciatus, aut notorius Clerici percussor. Hanc sententiam sequuntur Sotus in 4. distinctione 13. quæstione 1. art. 9. in fine, & Couarruias ad Cap. Alma mater, 1. par. §. 2. num. 10. atq; alij quos refert, & sequitur Henriquez in 1. par. suæ summæ, lib. 9. cap. 25. §. 13. litera 5.

Neque est quod quis dicat prohibitionem audiendi Missam fornicarij, non esse ratione excommunicationis, sed ratione peccati fornicationis; per constitutionem autem Concilij Constantiensis temperata esse iura antiqua, tantum quoad prohibitionem factam ratione excommunicationis; idcoque manere antiquam obligationem vtandi fornicarij. Non est, inquam, quod quis hoc dicat: quia in Cap. Nullus, & in Cap. Præter, ante memoratis, ratio prohibitionis in eis factæ ista redditur; quod sub excommunicatione statuatur, ne talis fornicarij Missam canter. Instabis, nihil fuisse necesse ratione excommunicationis talem prohibitionem fieri; cum in genere communicatio in diuinis cum excommunicato prohibita esset. Respondetur ex Soto loco cit. id propterea fieri potuisse, quod fornicator peculiari quadam feciditate cõmaculet ministerium sacrosanctæ Eucharistiæ, & vt maiore diligentia occurreretur peccato, ad quod homines promiores sunt, & quod tantopere repugnat puritati eiusdem Sacramenti.

CÆTERVM aduertendum est, hæc esse accipienda cum moderatione quam habent Diuus Antoninus, & Syluester. Primo quidem consultius sit ab alio, quam à tali Sacerdote celebratam Missam audire: quia secundum omnes, prout Nauarrus habet in ante citato capite 25. numero 79. licet quoad essentialia Missæ; scilicet continentiam realem corporis, & sanguinis Domini, & quoad effectum operis operati, pares sint Missa boni Sacerdotis, & Missa mali; quoad preces tamen, & effectum operis operantis, multo efficacior est Missa boni (cuius anima accepta est Deo) quam mali Sacerdotis. Secundo vero, vt nullum talem debeamus inducere celebrandum, etiam si nobis solis eius malitia, & indignitas nota sit. Postremo tandem, vt ab illius cõmunionem debeamus abstinere, quantum nouerimus necessarium esse, vel ipse reuocetur ad sanam mentem, vel alijs auferatur licentia peccandi, vel ne nos exponamus peccandi periculo, quod nec sibi, nec alijs creare licet.

De pœnis quibus subijcitur excommunicatus contumaciter perseverans in excommunicatione per annum; quoniam ea spectant potissimum ad forum contentiosum, nihil est cur dicamus. Videri possunt Couarr. ad Cap. Alma mater, 1. parte, §. 7. n. 10. & Vgolinus De censuris tab. 1. cap. 14. §. 3.

